

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Voortgang traject Goed Goan
Portefeuillehouder	-	E. van Lente (burgemeester)
Eenheid	-	Visie en Strategie
Contactpersoon	-	N. Snellaars - Lamers
Contactgegevens	-	n.snellaars@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van
Behandeling in raadsvergadering van

11 augustus 2020
28 september 2020

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van de voortgang van het traject 'Goed Goan'.

Toelichting:

In de Raadsagenda Kleurrijke Kubus staan zeven thema's, die in de periode 2018-2022 nadrukkelijk op de agenda staan. Eén van die thema's is 'burgerparticipatie en bestuurlijke vernieuwing'. Uw raad wil in gesprek over het betrekken van inwoners en instellingen bij het bestuur en bekijken hoe dat zich verhoudt tot de rol van de raad als volksvertegenwoordiging. In het Bestuursprogramma hebben wij over dit thema opgenomen dat samen optrekken van inwoners en overheid meer is dan het inzetten en hanteren van burgerparticipatie als leidraad en methodiek, maar dat dit ook vraagt om bezinning op het bestuurlijk stelsel. Met de intentie om niet meteen in een structuuroplossing te schieten, maar allereerst een goede gedachtewisseling over cultuur met elkaar te hebben.

Onderwerpen als bestuurlijke vernieuwing, burgerparticipatie en de flexibiliteit van de gemeente worden ook in de toekomstvisie 'Voor Elkaar' aangestipt als punten die extra aandacht vragen. Om de onderlinge verbondenheid te stimuleren, koesteren en benutten helpen de vijf waarden ons bij het continue gesprek over de bestuurlijke context en hoe Dalfsen zich kan blijven vernieuwen op basis van de hechte gemeenschap.

In 2019 is de ontwikkeling van het bestuur verkend, waarbij de meeste aandacht is uitgegaan naar het participatiedeel van de democratie. De eindrapportage is november 2019 opiniërend behandeld in de raadscommissie. Vervolgens heeft de stuurgroep Goed Goan in de eerste helft van 2020 op basis van de startnotitie (bijlage 2) de voorbereidingen getroffen voor het traject 'Goed Goan', dat zich de tweede helft van 2020 (en 2021) meer op het verkennen en versterken van de representatieve democratie richt.

Het presidium is in april 2020 op basis van de startnotitie geïnformeerd over het proces en in juni mondeling bijgepraat over de stappen, die zijn gezet in de voorbereiding. In bijgevoegd memo (bijlage 1) treft u voortgangsinformatie aan.

Vervolg:

Het vertrekpunt van traject 'Goed Goan' is om met elkaar, onder andere in de vorm van introspectieavonden, de tijd te nemen om het bestuurlijk samenspel te doorgronden. Het programma start klein met introspectie met uw raad en ons college. Met externe begeleiding (hoofdmoderator, projectleider Goed Goan ondersteunt als co-moderator) wordt ingezet op het constructief verdiepen van ervaringen bij en verwachtingen van het bestuurlijk samenspel. Uiteraard met de notie dat het bestuurlijk samenspel niet in isolatie functioneert maar onlosmakelijk verbonden is met de ambtelijke organisatie in de context van de brede Dalfser gemeenschap.

Bij het bepalen van het programma van de sessies/stappen die gezet worden, is oog voor opbrengsten en ervaringen uit eerdere sessies die in het kader van Goed Goan worden georganiseerd. Dat maakt dat het proces en de weg ernaar toe evenzo belangrijk is als het uiteindelijke resultaat van het traject Goed Goan. Op basis van gevonden inzichten wordt het

deelnemersveld gaandeweg verder uitgebouwd van twee naar drie schakels (raad-college-MT) en op termijn wellicht naar (vertegenwoordiging uit) de samenleving.

Bijlagen:

1. Memo 'voortgang Goed Goan'- juli 2020
2. Startnotitie Goed Goan

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de adjunct-gemeentesecretaris
H.J. van der Woude

Voortgangsrapportage Goed Goan Juli 2020

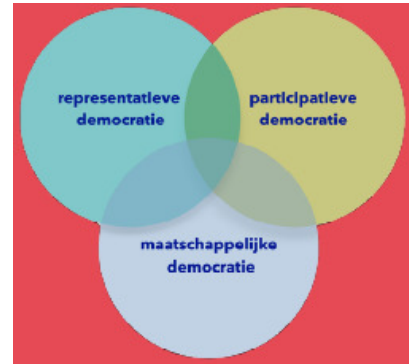
Achtergrond

De wisselwerking tussen samenleving en overheid, en daarbinnen tussen de verschillende politieke, bestuurlijke en ambtelijke schakels, valt of staat met de invulling van die samenwerking. Twee in het oog springende trajecten uit 2019 die hieraan raken zijn het traject van bestuurlijke vernieuwing en de totstandkoming van de nieuwe toekomstvisie 'Voor elkaar'. Voor het college en het management kunnen daar dit jaar de sessies tussen college en management aan toegevoegd worden.

Democratisch samenspel en lokaal bestuur

Het lokaal democratisch samenspel bestaat uit verschillende vormen van democratie:

- Participatieve democratie: op allerlei manieren betrekken gemeenten inwoners bij het ontwikkelen en uitvoering van gemeentelijk beleid
- Maatschappelijke democratie: inwoners organiseren zichzelf rond maatschappelijke vragen
- Representatieve democratie: inwoners bepalen via gemeenteraadsverkiezingen wie hen gaat vertegenwoordigen.

Bij het verkennen van de ontwikkeling van het bestuur is in 2019 de meeste aandacht uitgegaan naar het participatiedeel van de democratie. Goed Goan richt zich in 2020 (en 2021) meer op het representatiedeel van de democratie, met andere woorden de focus ligt op het bestuurlijk samenspel. Ook worden aanbevelingen uit de Quick Scan Lokale Democratie benut in de doorontwikkeling van de organisatie.

Aanpak Goed Goan: organische ontwikkeling

Voor de voorbereiding, begeleiding en duiding van het traject Goed Goan is een stuurgroep gevormd: Erica van Lente (vz), Jan Uitslag, Joost Leegwater, Henry van der Woude en Nicole Snellaars (projectleider Goed Goan).

Het vertrekpunt van traject Goed Goan is om met elkaar, onder andere in de vorm van introspectieavonden, de tijd te nemen om het bestuurlijk samenspel te doorgronden. Het programma start klein met introspectie met raad-college. Uiteraard met de notie dat het bestuurlijk samenspel niet in isolatie functioneert maar onlosmakelijk verbonden is met de ambtelijke organisatie in de context van de brede Dalfser gemeenschap.

In de aanpak is oog voor de opbrengsten uit de sessies die in het kader van Goed Goan worden georganiseerd; waar zit energie? waar schuurt het? Dat maakt dat het proces en de weg ernaar toe evenzo belangrijk zijn als het uiteindelijke resultaat van het traject Goed Goan. Op basis van gevonden inzichten wordt het deelnemersveld gaandeweg verder uitgebouwd van twee naar drie schakels (raad-college-MT) en op termijn wellicht naar (vertegenwoordiging uit) de samenleving.

Terugblik

De startnotitie Goed Goan is met college, presidium en MT besproken. Al vrij snel na de opstart van het traject Goed Goan kwam Nederland in de ban van de corona-maatregelen. De concrete uitvoering van Goed Goan start, vanwege corona-maatregelen niet voor, maar na de zomer van 2020 met introspectieavonden, werkbezoeken en speeddates.

De organische aanpak is daarnaast voor de stuurgroep Goed Goan aanleiding geweest om de agendacommissie voor te stellen om Goed Goan van de LTA-raad af te voeren en om het presidium voor het zomerreces kort mondeling te mee te nemen in de stand van zaken Goed Goan.

In de vergadering van 23 juni 2020 heeft de stuurgroep Goed Goan besloten om het college, raad en MT via een memo mee te nemen in de genomen en te nemen stappen in het proces Goed Goan. Zodat alle schakeltjes zijn aangehaakt; want onbekend maakt onbemind.

Belangrijke momenten afgelopen periode:

- november 2019: stand van zaken nav behandeling fase 1 raad bestuurlijke vernieuwing
- januari/februari 2020: heidagen college en college/DT/MT, begeleiding Hannie te Grotenhuis
- 17 maart 2020: collegevergadering (notitie Goed Goan)
- 22 april 2020: presidium-vergadering (notitie Goed Goan) (in plaats van 25 maart ivm corona)
- 6 mei 2020: MT-vergadering (notitie Goed Goan)
- 9 juni 2020: sessie college/MT (vervolg op de sessie van 11 februari 2020)
- 16 juni 2020: agendacommissie: aanpassing LTA raad (goed goan van LTA afgevoerd) en data sessies
- 16 juni 2020: kennismaking potentiële moderator Erika Diender
- 29 juni 2020: presidium (mondelijke toelichting voortgang Goed Goan)

Afvoeren van LTA-raad

In november 2019 heeft de raadscommissie opiniërend gesproken over de Eindrapportage Bestuurlijke Vernieuwing fase 1. Op dat moment waren nog geen lijnen uitgezet voor het vervoltraject Goed Goan. Het was eind 2019 een willekeurige keuze om Goed Goan voor agendering voor de commissievergadering van september 2020 op de LTA-raad op te nemen.

De geplande commissiebespreking in september 2020 is niet haalbaar. De agendacommissie is akkoord gegaan om het onderwerp van de LTA af te voeren. Met daarbij de afspraak om voortgang op gezette momenten te delen en de doorkijk dat presidium en raad in 2020/eerste kwartaal 2021 worden gepolst wanneer en op welke wijze Goed Goan geagendeerd wordt. Aanvullend biedt deze aanpak ook de ruimte om, indien gewenst, te temporiseren in het kader van de ombuigingen.

Offertetraject Erika Diender

Naar tevredenheid heeft Hannie te Grotenhuis de sessie met het college en ook sessies tussen college en management begeleid. Helaas is zij niet beschikbaar voor het begeleiden van de sessies Goed Goan in het najaar van 2020. Op voordracht van Hannie te Grotenhuis is via ELLLA Erika Diender voorgesteld als mogelijke moderator. Een afvaardiging van de stuurgroep heeft een kennismakingsgesprek met haar gevoerd om te bepalen of zij de juiste persoon voor onze vraag zou zijn. Na een positief kennismakingsgesprek is het offertetraject gestart, die zich in de afrondende fase bevindt.

In het kennismakingsgesprek bleek voor de afvaardiging van de stuurgroep eens te meer dat het traject simpelweg tijd vergt en dat de reis evenzo belangrijk is dan de bestemming. Diezelfde middag is de agendacommissie meegenomen in de lijn dat we twee avonden plannen voor het najaar, maar dat het mogelijk is dat het oorspronkelijke idee (avond 1 is voor gesprek raad en college en avond 2 voor gesprek raad, college en organisatie) wat losgelaten moet worden, afhankelijk van het verloop en het resultaat van de eerste avond. De agendacommissie kon deze lijn volgen.

Voortuitblik

- 8 oktober 2020: sessie 1, begeleiding Erika Diender (raad-college)
- 22 oktober: sessie 2, begeleiding Erika Diender (raad-college, waar gewenst uitgebreid met management)

NB. Werkbezoeken en speeddates staan nog niet op de planning en zijn nog niet in voorbereiding. Na de zomer bezint de stuurgroep zich op dit programma-onderdeel.

Quick wins uit de Quick scan lokale democratie

In het tweede kwartaal zijn de aanbevelingen gelinkt aan de Quick Scan Lokale Democratie bekeken; aanhaken op lopende trajecten, uitvoerbaarheid. Na de zomer wordt hierop, in samenspraak met het management, verder actie uitgezet (op tijd gezet). De nieuwe en concretere versie wordt na de zomer ter informatie aangeboden aan het presidium

Goed Goan

***Ontwikkeling van het bestuur
in de Dalfser samenleving***

Goed Goan

Ontwikkeling van het bestuur in de Dalfser samenleving

Auteur: Joost Leegwater
Onderdeel: Raadsgriffie
Datum: 18 maart 2020
Versie: 4.0

INLEIDING	4
EERST PROAT'N, DAN GOAN	4
AANPAK FASE 2.....	5
HOE WILLEN WE HET IN DALFSEN?	5
WAT GAAN WE DOEN?	5
WAT WILLEN WE NOG MEER?	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
STAPPEN IN PROCES EN PLANNING	7
AANPAK FASE 3.....	7
HOE SLUITEN WE AF?.....	7
ORGANISATIE EN COÖRDINATIE	7
HOE GAAN WE DIT REALISEREN?	7
BIJLAGEN	9
CONCLUSIES FASE 1	9
AANBEVELINGEN	10

Inleiding

Eerst proat'n, dan gaan

De samenleving verandert en dat heeft consequenties voor de manier waarop we dingen doen en willen doen. Als inwoners vaker en meer rechtstreeks invloed uitoefenen op de totstandkoming van beleid en we inwoners ook inschakelen bij de uitvoering ervan, is het de vraag hoe zich dat verhoudt tot de rollen van volksvertegenwoordiger en bestuurder.

In 2019 hebben we daarom als Dalfser bestuur goed om ons heen gekeken. We hebben onderzoek gedaan naar de ervaringen van burgers, we hebben inspiratie opgedaan over burgerparticipatie en overheidsparticipatie, we zijn in gesprek gegaan met enkele inwonersinitiatieven over hun betrokkenheid en verwachtingen met betrekking tot de gemeente. En we hebben zelf in spelvorm ervaren hoe lastig het soms kan zijn om een participatietraject goed vorm te geven.

Kortom: onze zoektocht heeft veel inspiratie opgeleverd. Het oorspronkelijke doel was om in 2019 een levend visiedocument op te leveren, dat inzicht geeft in de veranderende rol en de mogelijke rol- en plaatsbepaling van de raad, dat ervoor zorgt dat raad, college, ambtenaren en samenleving samenwerken aan een gezamenlijk beeld op ieders rol in het samenspel tussen samenleving en gemeente en dat bepaalt tot welke aanpassingen dit leidt (in werkwijzen¹, in beleid² en structuren³).

In deze notitie wordt beschreven hoe we daarmee verder gaan. Ons uitgangspunt blijft om niet meteen in structuuroplossingen te schieten, maar eerst een zinnige gedachtewisseling te hebben. Eerst proat'n, dan gaan. Dat betekent ook dat we de ambitie om tempo te maken bewust loslaten. We sluiten aan op trajecten die al zijn ingezet en zoeken op een natuurlijke manier de verbinding naar de meer abstracte discussie over (door)ontwikkeling van het bestuur.

Die verbinding ligt bij veel thema's voor de hand, denk bijvoorbeeld aan de cultuuromslag en veranderende bevoegdheden als gevolg van de nieuwe Omgevingswet. Een verkenning van de manier waarop we als gemeente initiatieven van burgers faciliteren staat immers niet op zichzelf. We voeren dus in het licht van de Omgevingswet al een discussie over de verhouding tussen raad en college en we bekijken daar ook al hoe we onze werkwijzen en besluitvorming moeten veranderen. Een dergelijk haakje naar de abstracte discussie is er ook als het gaat om regionale samenwerking met andere overheden, het vormgeven van aantrekkelijk werkgeverschap en ontwikkelen van de ambtelijke organisatie, toename in digitale dienstverlening, het vormgeven van managementinformatie om te kunnen sturen en verantwoorden etc.

In het vervolg van (door)ontwikkeling van ons bestuur is het zaak om al de haakjes bij elkaar te brengen. We gaan daarnaast keuzes maken over wat we hebben gezien, vanuit ons Dalfser perspectief, de waarden die we in onze toekomstvisie hebben vastgelegd, de resultaten van de Quick Scan Lokale Democratie (QLSD) en de uitkomsten van de burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl. Uiteindelijk komen we bij structuuraanpassingen: het vastleggen van die keuzes en het inzichtelijk maken van wat er voor nodig is om die keuzes te realiseren. Qua proces zien we kansen, om in lijn met de positieve ervaringen met bijvoorbeeld de denktank Missie en Visie en de begeleidingsgroep QSLD, de stappen in verbinding met inwoners te zetten.

Voorop staat dat we in het gemeentehuis samen optrekken: organisatie, college en raad. Pas als we gelijkgericht denken, kunnen we ook gelijkgericht doen. Dat vraagt om een gezamenlijke investering, maar zonder tijdsdruk. We koersen wat betreft de voorgestelde activiteiten op afronding binnen deze raadsperiode. Al realiseren we ons dat naast het boeken van die resultaten het nadenken en ontwikkelen van de werkwijze van bestuur ook door zal lopen de nieuwe raadsperiode in.

---

¹ Zoals bijv. leidraden participatie voor ruimtelijke initiatieven

² Zoals bijv. beleid over de gemeentelijke dienstverlening en de omgevingsvisie.

³ Zoals bijv. het vergadermodel en de weerslag daarvan in het reglement van orde

Aanpak fase 2

Hoe willen we het in Dalfsen?

In Fase 1 hebben we veel gehoord en gezien. Het eindrapport bevat duidelijke conclusies en aanbevelingen (zie bijlage). De raadscommissie heeft op 18 november 2019 gevraagd om focus aan te brengen: het is zaak om te duiden, te trechteren en te kiezen. Belangrijke aandachtspunten zijn het goede interne gesprek over rollen en verantwoordelijkheden, de communicatie vanuit de gemeente (die door sommige inwoners getypeerd is als 'black box'), het betrekken van inwoners en het verder vormgeven van participatie. De invoering van de Omgevingswet biedt kansen om op een natuurlijke manier verbeteringen door te voeren waar dit gewenst en nodig is. Niet vernieuwen om het vernieuwen, maar doen op een Dalfser manier. Vragen die hierbij horen:

- Wat zijn onze ervaringen tot nu toe en wat kunnen we hier uit leren?
- Hoever gaan we in het betrekken van inwoners?
- Waar ligt de relatie met de omgevingswet?

Op 20 januari 2020 besprak de raadscommissie de resultaten van burgerpeiling waarstaatjegemeente. Opvallende uitkomst was dat het vertrouwen in de manier waarop de gemeente bestuurd wordt hoog is: 51 % geeft aan hier veel tot zeer veel vertrouwen in te hebben terwijl slechts 6% aangeeft hier weinig tot geen vertrouwen in te hebben. Wel concluderen we dat op het gebied van burgerparticipatie en overheidsparticipatie nog een slag gemaakt kan worden. Het is daarom goed de uitkomsten van het onderzoek te betrekken bij de discussie over bestuurlijke vernieuwing en hier verbeterpunten aan te koppelen.

Terecht is tot nu toe de meeste aandacht uitgegaan naar het betrekken van onze inwoners. Participatie is immers een leidend begrip, omdat het zorgt voor beter gedragen besluiten en een stevige lokale verankering. De eigen rol van de raad en de verhouding tussen raad en college zijn nog wat onderbelicht gebleven. Vragen die we onszelf in dat kader stellen zijn:

- Vragen de maatschappelijke veranderingen en de intensievere samenwerking met de samenleving een andere verhouding tussen college en raad?
- Hoe werken we samen en hoe willen we samenwerken?
- Waar schuurt het tussen onze verantwoordelijkheden?
- Moet de rol en functie van de raad versterkt worden en zoja, op welk terrein?
- Moeten we toe naar een andere manier van politiek bedrijven?
- Willen we de besluitvorming anders inrichten in Dalfsen?
- Hoe kunnen we de samenwerking/coherentie/consistentie tussen raad, college en organisatie verder vormgeven?

Wat gaan we doen?

Introspectie

Er zijn verschillende casussen op het gebied van burgerparticipatie uit de afgelopen jaren waarvan we kunnen leren. Sommige zijn vanuit het gemeentehuis geïnitieerd, anderen zijn onderop begonnen en een enkele keer is niet eens heel duidelijk of een initiatief uit de samenleving of de overheid komt. In het kader van verdieping gaan we daarom met elkaar het gesprek aan over trajecten die al eerder hebben plaatsgevonden en zoeken daarbij met elkaar naar de bepalende factoren voor succes.

Onder externe begeleiding voeren we (raad, college en managementteam) het gesprek aan de hand van dilemma's, zoals bijvoorbeeld:

- loyaliteit van ambtenaren aan de politiek versus loyaliteit aan de samenleving
- rechtszekerheid en uniformiteit versus maatwerk en verminderen van regelgeving
- kaderstelling en controle versus eigenaarschap en samenwerking

In een tweede avond praten we nadrukkelijker door over de rollen en verantwoordelijkheden van raad en college aan de hand van concrete casussen. De uitkomsten van beide avonden (leerpunten en succesfactoren) vertalen we naar nieuw beleid en werkwijzen.

Uitvoeren van de Agenda QSLD

De QSLD heeft een aantal conclusies en actiepunten opgeleverd. Enkele van deze punten kwamen ook terug in de burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl. We maken de komende periode werk van het uitvoeren van de verbeteragenda uit de QSLD.

Samenspel

1. Bespreek periodiek de onderlinge samenwerking en rolopvatting in presidium met college en op hoofdlijnen ook met MT/DT
2. Laat raadsleden zien hoe ambtenaren werken
3. Stimuleer aanwezigheid van ambtenaren bij raadsvergaderingen en waardeer die

Communicatie

1. Organiseer ogen, oren en mond in wijk/dorp
2. Werk met infographics met procesinformatie
3. Richt werkprocessen zo in dat er altijd terugkoppeling aan inwoners is

Burgerparticipatie

1. Meer gestructureerde participatietrajecten organiseren

Overheidsparticipatie

1. Eén aanspreekpunt voor en bij maatschappelijke initiatieven
2. Opstellen heldere spelregels voor proces, financiering en samenspel
3. Organiseer aandacht en waardering door college en raad

Resultaten burgerpeiling

Hoewel de resultaten van de burgerpeiling op het thema relatie-inwoner bovengemiddeld waren ten opzichte van andere gemeenten, zijn er diverse verbeterpunten in de rapportage terug te vinden. Hier gaan we in de komende periode verder mee aan de slag.

Ruimte voor verbetering

- De gemeente doet wat ze zegt
- Voldoende toezicht op naleven van regels
- De gemeente stelt zich flexibel op
- De gemeente luistert voldoende naar de mening van de inwoners
- Inwoners betrekken bij plannen, activiteiten en voorzieningen
- Voldoende ruimte om initiatieven en ideeën te realiseren

Doorvoeren van Quick Wins

In de aanbevelingen uit fase 1 staan een aantal quick wins, die met betrekkelijk weinig moeite resultaat kunnen opleveren. Deze worden de komende periode doorgevoerd.

1. Structureel evalueren van participatietrajecten opnemen in werkwijzen
2. Blijf met elkaar in gesprek
3. Verantwoordelijkheden bij participatietrajecten vastleggen
4. Regie pakken op dossiers die er toe doen
5. Aanstellen onafhankelijke procesbegeleiders initiatieven
6. Aanstellen gebiedsmakelaars die wijkgericht (kerngericht) werken
7. Verhoog kennis democratische principes bij ambtenaren
8. Communiceer de besluiten van de raad
9. Maak een andere opzet voor avonden van plaatselijk belang

Speeddates en werkbezoek

We blijven inspiratie op doen bij inwoners en bij andere gemeenten gedurende het vervolgtraject. Niet om zaken te kopiëren of over te nemen, maar om naar alternatieven te kijken en gezamenlijk te bekijken wat wel en niet past in Dalfsen.

We nodigen gemeenten en burgerinitiatieven uit het hele land en over het hele spectrum uit om van te leren. Plenair delen we onze ervaringen met de speeddates. Waar zien we kansen: wat past bij Dalfsen en onze Dalfser waarden en wat minder of niet? Willen we de komende tijd gaan experimenteren met een van deze vernieuwingen? Hoe willen we dat aanpakken?

Te denken valt aan de gemeenten Raalte (de Raad op pad), De Wolden (subsidie voor initiatieven uit de samenleving en Jongerenraad), Woerden (denktank inwoners en raad), Berkelland (Omgevingswet) en Bronckhorst (tweemaandelijks bijeenkomsten met raad, college en MT).

Daarnaast bezoeken we een gemeente die keuzes heeft gemaakt en gaan in gesprek over het hoe en waarom van die keuzes. Dit kan in de vorm van een miniconferentie met een aantal gesprekstafels met verschillende thema's waarbij we in gesprek gaan met raadsleden en collegeleden van de gemeente. We besteden daarnaast aandacht aan digitale democratie (e-democracy).

Wie van de drie

Op basis van de speeddates, werkbezoeken en interne inspiratiesessies gaan we gezamenlijk keuzes maken. In deze bijeenkomst leggen we steeds drie keuzes voor en kiest raad, college en vertegenwoordigers van inwonerorganisaties of initiatieven welk van deze keuzes het beste past bij Dalfsen. De keuzes worden voorgelegd door ervaringsdeskundigen (live of digitaal).

Stappen in proces en planning

Datum	Activiteit	Wie
17-03-2020	Bespreking Goed Goan	College
18-03-2020	Bespreking Goed Goan	MT + griffier
25-03-2020	Bespreking Goed Goan	Presidium
Q2	Introspectieavond 1	Raad / college / MT
Q2	Introspectieavond 2	Raad / college
Q3 + Q4	Speeddates en werkbezoek	Raad / college / MT
Eerste helft 2020	Wie van de drie	Raad / college / inwoners
2020 t/m Q1 2021	Doorvoeren van de quick wins	Raad / college / MT
Q2 + Q4	Bespreking voortgang verbeteragenda	Begeleidingsgroep QSLD
2021/2022	Aanpassingen in de structuur (fase 3)	

Aanpak fase 3

Hoe sluiten we af?

In de laatste fase gaan we vastleggen en verankeren. In het visiedocument leggen we vast wat het traject ons heeft opgeleverd, welke (voorlopige) keuzes we hebben gemaakt en waarom. Ook geeft het document inzicht in de benodigde structuuraanpassingen die de gemaakte keuzes vereisen en laten we zien hoe we die aanpassingen (willen) realiseren. Deze fase is van belang voor de huidige raadsperiode, maar zeker voor de nieuwe periode die vanaf 2022 aanbreekt. Doel is om de Dalfser democratie in gezamenlijkheid nóg slagvaardiger te maken voor de toekomst.

Organisatie en coördinatie

Hoe gaan we dit realiseren?

Bestuurlijk opdrachtgever en portefeuillehouder:
Burgemeester Erica van Lente

Stuurgroep

De stuurgroep bespreekt periodiek de voortgang van deze notitie en fungeert als klankbord voor de ambtelijk accounthouder. De stuurgroep wordt geleid door de burgemeester en bestaat verder uit wethouder Jan Uitslag, griffier Joost Leegwater en adjunct secretaris-directeur Henry van der Woude.

Ambtelijk opdrachtgever

Adjunct secretaris-directeur Henry van der Woude

Projectleider

Nicole Snellaars-Lamers (8 uur per week). De projectleider draagt zorg voor de uitvoering van deze notitie:

- Organisatie introspectieavonden, speeddates en werkbezoek.
- Uitvoering van quick wins n.a.v. de resultaten uit fase 1
- Uitvoering van de verbeteragenda uit de QSLD
- Verbindingsofficier tussen raad, college, griffie en MT/DT.

Zij kan een beroep doen op ondersteuning vanuit de griffiemedewerker.

Communicatie

Hoe we met elkaar (bestuurlijk) samenwerken, is doorvlochten en verbonden met veel processen en ontwikkelingen. De kracht zit in de verbinding met bestaande trajecten en het ontstaan van een brede en gedragen beweging naar een toekomst met een slagvaardig bestuur. De ontwikkeling van het bestuur wordt niet als losstaand traject gepositioneerd. Er wordt geen separaat communicatieplan opgesteld. Dat neemt niet weg dat als er aanleiding is om een inzicht of activiteit breed te delen daarover wordt gecommuniceerd. De ontwikkeling en beweging wordt betrokken en verankerd in het nieuw op te stellen raadscommunicatiebeleid.

Participatie

In het vervolgproces liggen kansen om stappen in verbinding met inwoners te zetten, conform de ervaringen met onder andere de begeleidingsgroep QSLD en de denktank Missie en Visie. Precieze vorm voor een dergelijk extern klankbord wordt nader bekeken.

Budget

In de uitvoering wordt slim aangehaakt op lopende trajecten (met dekkingsmiddelen).

De kosten voor het organiseren van aanvullende activiteiten (sprekers, zaalhuur, materiaal) worden geschat op € 8.000.

Deze kosten worden gedekt binnen bestaande budgetten van raad en griffie (grootboeknummer 8010050, cursus/opleiding, representatie en advies griffie).

Daarnaast houden we onze ogen open voor eventuele kansen voor cofinanciering vanuit VNG en BZK.

Bijlagen

Conclusies fase 1

Overall conclusie

We doen veel goed, het vertrouwen in ons bestuur en onze lokale democratie is hoog. Dat vertrouwen kunnen we versterken door elkaar (raad, college, ambtenaren) meer op te zoeken en in gesprek te zijn met elkaar, ook en juist ook als het moeilijk wordt, als college de raad in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken bij participatie, als raad heldere keuzes te maken over het waarom van participatie en wie uiteindelijk beslist en de raad als instituut zichtbaarder te maken in de samenleving

Verhouding tot de gemeenschap

We scoren als gemeente goed als we kijken naar de resultaten van de Quick Scan Lokale Democratie. Toch is dat geen reden om achterover te leunen. Het is goed om ons te realiseren dat we bij de QSLD actieve inwoners bevraagd hebben die al samenwerken met de gemeente en intrinsiek gemotiveerd zijn om actief mee te doen in de Dalfser gemeenschap. We hebben een grote groep inwoners niet gehoord. De vraag blijft hoe we die groep kunnen bereiken en de democratie dichterbij kunnen brengen.

We staan niet stil, we doen al veel: de Westerhof in Dalfsen, Plevierplein Nieuwleusen, het dorpscentrum in Oudleusen, de speeltuin in Lemelerveld. We experimenteren ook: Dalfs Blauw centrumvisie, mobiel café Missie & Visie, de denktank Missie & Visie (inwoners, raadsleden en ambtenaren), de Quick Scan Lokale Democratie etc. Dat past ook bij Dalfsen: gewoon doen! Bovendien sluit het aan bij de mening van de raad dat innoveren geen doel op zich moet zijn. Dat 'gewoon doen' heeft ook een keerzijde: we zijn erg gefocust op het hoe (wie er moet participeren en hoe we die bereiken), maar veel minder op de wat en waarom. Wat haal je op en wat ga je met de opbrengst doen? Wie beslist: inwoners, college of raad?

Gevolg van die focus op doen en op het 'hoe' is dat de samenwerking met de Dalfser gemeenschap op ambtelijk niveau prima verloopt en hoog gewaardeerd wordt, maar dat het besluitvormingsproces in college en raad minder gewaardeerd wordt door inwoners. Besluiten liggen niet altijd in lijn met de verwachtingen die men heeft opgedaan in het participatieproces.

Uit de QSLD blijkt dat de raad een negatiever beeld op de participatie heeft dan de inwoners zelf. Het is van belang om te investeren in het gesprek tussen raad en college / ambtenaren, zodat alle partijen weten wat er op dit vlak gebeurt.

Rol en positie raad

Bij de sessie 'Op de streep' in het kader van het bepalen van de Dalfser waarden in de eerste fase van het traject Missie & Visie trad het grootste verschil op bij de vraag welke rol de raad moet spelen in de dialoog met de gemeenschap. Over die vraag is verder niet meer gesproken en we zijn gewoon gaan 'doen'; raadsleden hebben een rol gekregen in de denktank en we halen input op uit de samenleving. Ook tijdens het startgesprek QSLD bleek dat we nooit het gesprek voeren met elkaar (college, raad, inwoners, ambtenaren) over onze onderlinge rollen en verantwoordelijkheden. Dat gaat goed zolang het goed gaat. Als het fout gaat hebben we geen houvast en schiet ieder in zijn eigen rolomvatting en (soms defensieve) houding. Dit komt het onderlinge vertrouwen en het vertrouwen van de gemeenschap in een kwalitatief goede besluitvorming niet ten goede.

De verhoudingen in de Dalfser gemeenschap en in het Dalfser bestuur zijn harmonieus. Dat is een groot goed en is van grote waarde: een goede basis is immers het halve werk.

De raad in Dalfsen heeft over het algemeen een afwachtende houding en neemt niet snel de regie. De raad heeft tot nu toe dan ook geen leidende rol bij de invoering van de Omgevingswet. Als je als gemeente meer met de samenleving op wilt trekken is het belangrijk dat de raad regie neemt en voor in het proces heldere kaders stelt.

In Dalfsen wordt volop geëxperimenteerd met participatie en het betrekken van inwoners. Dat vertaalt zich tot nu toe niet in experimenten met de inrichting en vorm van het bestuur van de gemeente. Die is

traditioneel en formeel naar inwoners toe. Gemeenten als Voorst en Raalte laten zien dat het ook anders kan en de raad daarmee steviger in haar volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol gezet kan worden.

Zichtbaarheid raad

Raadsleden zijn goed zichtbaar in de Dalfser samenleving, de raad als geheel en als instituut veel minder.

Er is geen beleid voor de raadscommunicatie en de communicatie over de raad is minimaal. De communicatie over besluiten en uitkomsten van raadsvergaderingen hangen af van de aanwezigheid van lokale journalisten en die zijn er steeds minder.

De gevolgen werden zichtbaar tijdens het startgesprek QSLD: inwoners ervaren de besluiten van het college als leidend.

Aanbevelingen

Programmalijn 1: Verhouding tot gemeenschap

- Maak keuzes die passen bij Dalfsen en bij de schaal van Dalfsen.
- Gewoon doen in plaats van grote rapporten schrijven, past bij Dalfsen.
- Tegelijkertijd: pak participatie en het experimenteren met bestuurlijke vernieuwing wel wat gestructureerder aan dan nu vaak het geval is en maak duidelijke keuzes (bijvoorbeeld aan de hand van het denkmodel van THiNK!) over wie beslist en wat je wilt bereiken met de participatie (het waarom) en wat je met de resultaten gaat doen. Houd die keuzes ook gedurende de uitvoering steeds in je vizier. Schiet niet meteen in de 'hoe' (wie er allemaal betrokken moeten worden, doelgroepen die niet of te weinig gehoord worden, hoe belangrijk dat ook is): eerst de waaromvraag helder, dan pas de hoe.
- Denk goed na over de rol van de overheid in het algemeen en die van de raad in het bijzonder. Wat is de taak van de overheid en van de raad? Hoe past dat in de Dalfser situatie en bij de Dalfser waarden? En wat betekent dat voor de inrichting van het besluitvormingsproces? Kunnen inwoners bijvoorbeeld een grotere rol krijgen in de beeldvormende fase?
- Leg de focus op de maatschappelijke of overheidsparticipatie (aansluiten op initiatieven van onderop): daar zit de grootste uitdaging.
- Vergeet ook niet om te evalueren en lessen te leren van de ervaringen die je opdoet met de experimenten (denktank M&V, werkgroep raden, staten en AB's RES en proces QSLD).
- 'Gewoon gaan doen' kan ook een valkuil zijn waar makkelijk in te trappen is als we er samen in het gesprek niet uitkomen. Soms werkt dat, soms ook niet. Gebruik de harmonie in de raad en vooral ook de humor om uit die valkuil te blijven en het gesprek met elkaar aan te gaan over ieders rol en verantwoordelijkheid. En blijf met elkaar in gesprek, zowel als raad onderling, maar zeker ook als raad, college, ambtelijke organisatie en inwoners.
- Vergeet de ambitie niet die je als raad hebt benoemd tijdens het startgesprek dat je inwoners een plek wilt geven in het proces van bestuurlijke vernieuwing.

Programmalijn 2: Rol en positie gemeenteraad

- Participatie is de verantwoordelijkheid van de raad. Het college heeft de verantwoordelijkheid om de raad vanaf het begin bij een participatietraject te betrekken.
- Focus bij participatietrajecten op een goede aansluiting van de burgerparticipatie en maatschappelijke participatie op de representatieve democratie door vooraf heldere besluiten te nemen over het waarom van die participatie (het doel) en wie waarover beslist. Communiceer als college die besluiten vervolgens helder naar de participanten en je hebt verwachtingen gemanaged. Daarmee wordt niet alles perfect, maar wel beter dan nu.
- Toets de te maken keuzes aan de Dalfser waarden:
  - Doet iedereen mee?
  - Is het respectvol naar iedereen?
  - Is het realistisch? Past het in de Dalfser schaal (niet over de top)?
- Pak als raad meer de regie op dossiers die er toe doen en doe dat vanuit de rol van de raad als bewaker van het algemeen belang en de Dalfser waarden. Wil je als raad in de positie blijven van achteraf er van alles van vinden of pak je de regie en ga je meer voor in het proces zitten?

- Zoek de versterking en de verdieping op de volksvertegenwoordigende rol van raadsleden. Daar zit bij een aantal raadsleden de energie en verstevigt het vertrouwen van inwoners in de lokale democratie in Dalfsen.

Programmalijn 3: Structuuraanpassingen

- Als je als gemeente intensief samenwerkt met de samenleving is het van belang dat je als raad, college en ambtelijke organisatie elkaar kent, met elkaar afstemt en evalueert. Kloppen de uitgekozen uitgangspunten nog en gedragen we ons en werken we er ook naar? Deze overlegmomenten kunnen ook gebruikt worden om te checken of we nog op een koers liggen die in lijn is met de nieuwe Missie & Visie.
- Stel voor initiatieven met een grote impact op de omgeving een onafhankelijke procesbegeleider aan die de raad ook kan informeren over het draagvlak voor dit initiatief. (Zie ook aanbevelingen evaluatierapport Natuurboerderij Nieuwleusen.)
- Stel gebiedsmakelaars aan (gebiedsmanagers impliceert hiërarchie) en experimenteer met wijkgericht werken. Maak als raad daarbij een duidelijke keuze hoever je wilt gaan: krijgt een wijk wel of niet budgetrecht?
- Experimenteer met andere werkvormen in het besluitvormingsproces van de raad, zoals bijvoorbeeld ronde-tafelgesprekken, die het BOB-model beter ondersteunen en tegelijkertijd meer handvaten biedt aan de raad om meningen van inwoners te wegen, draagvlak te bepalen en besluiten in het algemeen belang te nemen.
- Zorg dat ambtenaren kennis hebben van de democratische principes in het algemeen en die in Dalfsen in het bijzonder. En zorg ook dat zij (zeker de beleidsmedewerkers) het coalitieakkoord en het bestuursprogramma kennen. Als je niet werkt vanuit hetzelfde (democratisch vormgegeven) doel, wordt de samenwerking met de gemeenschap extra ingewikkeld.
- Maak de raad als instituut zichtbaarder in de Dalfser gemeenschap. Dat is belangrijk voor de lokale democratie en de rechtsorde. Het beeld dat alles van het college komt vergt bijsturing. Het is logisch om het raadscommunicatiebeleid pas te ontwikkelen nadat er in Fase II van het traject Bestuurlijke Vernieuwing keuzes zijn gemaakt. Tegelijkertijd is er een quick win die makkelijk uitvoerbaar is en die dat nog te ontwikkelen raadscommunicatiebeleid niet in de weg staat: het invoeren van de rubriek 'De raad besloot' in KernPUNTEN. Het geven van feitelijke informatie over de besluitvorming in de raad maakt de raad zichtbaarder in de samenleving en laat tegelijkertijd haar wettelijke bevoegdheden en taak zien